

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus IV. Præcluduntur effugia: ubi directus etiam Probabilismus Recentiorum, apertæ falsitatis denuò convincitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

illis sit potio salutaris, utra verò lethifera; se tamen credere, sinistram esse noxiam, & dexteram esse sumendam. Id ipsum alii denuò advenientes ex domesticis contestantur, quamvis alii non desint, qui oppositum affirmant. Hæret Titius perplexus, & formidat, ne dum doloris quærit levamen, certam sibi mortem adsciscat. Famulus ille prudenter monet, ferendum dolorem, tantisper, & consulendum interim, Medicum, si fortè nondum loco discesserit, alioqui abstinendum ab utraque potione, nisi discrimen certò confiterit.

Sed Titius doloris impatiens arripit ex potionibus alteram; nec tamen dexteram, quam censebat, & ipse verosimilius esse tutam, & sanam, sed alteram, quæ colore magis, vel odore sibi arridebat, & quæ gustui jucundior futura videbatur. Vix autem illam haurit intrepidus, cum subitis impetitur mortis doloribus, & seram pœnitentiam cum anima, pariter agit. Hæc est hypothesis, quæ sub tot circumstantiis idè prolixa narratione descripsimus, quia non hic tantum nobis, sed etiam alibi fortè deserviat.

32. Modò verò non quærimus directè, utrùm Titius peccaverit, aut imprudenter egerit, quod extra dubium est. Illud solum inquirimus determinatè, quod immediatè facit ad rem nostram, & quod non minus est extra dubium: an scilicet Titius sincerè amaverit salutem, & vitam, eamque diligenter, & ex animo in eventu proposito quæserit? Nullus erit, ut reor, qui quæstioni cunctetur respondere, cum sit evidentissima pars negativa: ratio verò non alia, nisi quia Titius positus in magna illa perplexitate, liberè elegit medium, quod non magis, immò minùs habebat apud ipsum inferre, aut conservare sanitatem, & vitam, quàm illam perdere; quod est vitam contemnere, atque prodigere, per evidentem temeritatem.

33. Conveniamus jam Recentiores, in quorum benigna sententia non major diligentia, sed multò minor per se loquendo, necessaria est ad quærendam, & inveniendam aliquam opinionem, & minus tutam, & minus operanti probabilem, nec urgentior occasio ad aggrediendum tantum periculum, violandi scilicet legem Divinam, nec difficilior via, ad illud declinandū exigitur. Aliundè verò operans per illam opinionem, quam eligit, non minùs videt esse verosimile, aut pariter verosimilius, quòd violabit reipsa legē Dei, & ab ipsius voluntate recedet: ergo non magis illam sincerè amat, nec magis ferid, & ex corde quærit, quàm Titius amaverit vitam, illamve sincerè quæserit.

ARTICULUS IV.

Præcluduntur effugia: ubi directus etiam Probabilismus Recentiorum aperta falsitatis denuò convincitur.

AD hæc adeò patentia non apparet, quid dici possit cum aliqua veritatis specie ex doctrina moderni Probabilismi, post eversum utrumque capitale utriusque viæ principium. Sed, ut nihil, quod posset utcumque cogitari, vel à minus intelligentibus, in re ista prætermittamus, ecce subiicimus effugia quædam, quæ posset aliquis invenire.

§. I.

Reflexistarum evasiones præcluse.

34. **P**Rimò ergò reponat quis vulgare Recentiorum effugiū, quo pleraque argumenta nostra facillimè se solvere putant. Ajunt scilicet, dum ab exemplis medici, judicis, & similibus urgentur; disparitatem esse evidentem, & ut ajunt, planè palmariam; etenim medici-

na exempli gratia, de cujus sanitate medicus habet æquè, aut minus probabilem opinionem, si reverà sit noxia, re ipsa nocet, & mortem præmaturat, vel absolute infert ægroto, nihil obstante medici judicio, à quo non pendet effectus medicinae. At verò opinio de honestate objecti, licet directè minus probabilis, si ex illa formetur conscientia per artificium Probabilismi, nihil reverà nocere potest; nam esto falsam esse, contingat, nihil re ipsa sequitur, nisi legis violatio materialis duntaxat, & minimè operanti imputabilis, quæ nemini proinde re ipsa nocet, nec prohibet, quominus operans prudenter operetur, & laudabiliter, atque adeò honestè formaliter. Ideò opinionem illam medici, & similes appellant improbables practicè, & probabiles purè speculativè: cæteras verò practicè probabiles.

35. Sed in primis doctrinam istam verè vulgarem, esse absolute falsam, & apertè in se ipsa implicatorem, quæque nullam producat disparitatem, sed apertissimè principium petat, ut reliqua præcipua fundamenta Probabilismi, & ex doctrina tradita sufficienter colligitur, & distinctius postea monstrabitur.

36. Et verò quisnam erit verè cordatus, qui non valdè miretur prudentiam istam, juxta quam diligentius cavendum est damnum temporale, quàm violare re ipsa legem divinam, eò quòd Deus ex violatione ista nullum revera damnum patiatur? Sanè eodem discursu possent concludere, parum, aut nihil esse curandum, vel hostiam consecratam pedibus conculcare. Utrique Christus Dominus nihil verè doleret, nec pateretur verum aliquod damnum, sed ab Angelis potius interim laudaretur cum ineffabili, ac plenissimo gaudio. Sed de his infra uberim. Id duntaxat celeriter adnotasse modò sufficiat, ut videas quanti fiat voluntas Dei in principiis moderni Probabilismi.

37. Nunc, quòd ad præsens atinet, doctrinam Recentiorum esse importunam, & ex qua nullum valeant effugium querere pro nostro argumento solvendo, manifestè patet ex dictis. Porro nos illud medicinae exemplum, & innumera alia similia, ea intentione modò producimur, ut ostendamus, cum, qui utitur opinione æquè, vel minùs sibi probabili in sensu Probabilistarum, non amare sincerè, nec quærere voluntatem divinam, neque reverà intendere seriò, & ex corde operationem suam cum illa conformare. At hoc exempla illa evidentè ostendunt, quidquid nunc sit de disparitate, aut distinctione vulgari Recentiorum, neque id ipsi negare possunt, nisi velint luci resistere. Nullum ergo opportunum doctrina illa præstat effugium pro nostro argumento solvendo.

38. Erit præterea fortè, qui dicat, exemplum illud nimium probare, atque adeò in nos etiam retorqueri; nam Titius in hypothesi facta, adhuc temerè ageret, neque sincerè quæreret sanitatem, & vitam, si medicinam alteram sumeret, quam nimirum censebat verosimilius esse salutare. Hinc verò sequitur contra nos ipsos, nunquam licitum esse uti opinione aliqua minùs tuta, quamvis sit probabilior operanti.

39. Sed verò Recentiores concedant nobis, quod unicè intendimus, & quod negare, licet vellent, non possunt, nempe, cum, qui utitur opinione quacumque minùs tuta, & æquè, aut minus sibi probabili, non quærere sincerè legem divinam, quod illo exemplo, & aliis evidentè convincitur, immò ex terminis ipsis evidens est; & nihil aliud modò curamus.

Certè argumentum nostrum, & exemplum productum cum doctrinam contineat non modò veram, sed evidentem ex acceptione ipsa terminorum, nihil absurdum potest
le-

legitimè probare : quare quidquid ex illo potest deduci, vel non rectè deducitur, vel absurdum esse non potest. Non est verò hujus loci exponere accuratè, & exactè, quæ probabilitas opinionis sit regula sufficiens agendi, quod ad postremam partem per se spectat, & de quo haud pauca in decursu dicere, doctrinæ ipsius ordo nos coget, præsertim in postrema libri sequentis controversia, ubi rem istam satis de se difficilem, & arduam ex professo propemodum exponimus, & medium designamus necessariò tenendum inter extrema omninò vitanda Probabilissimi, & Tutorissimi, secundum rectam prudentiæ legem; quæ pro conditione materiæ, & circumstantiis propriis actionis mensuram taxat diligentia adhibenda in quaerenda lege Divina, & cavendo erroris periculo, adeoque regulam agendi præscribit eandem in quacumque materia formaliter, & quoad substantiam, cum aliqua tamen diversitate quoad modum, adeoque accidentali, & quasi materiali duntaxat secundum propriam materiæ qualitatem. Vide, si placet, ibi dicenda : fortasse, Deo Auditore, rem non satis ab aliis elucidatam exponimus non prorsus ineptè.

§. II.

Præcluditur effugium ex Probabilismo directo.

Espar. 3. p. 2. 191.

40. **S**ED dicat tandem aliquis ex P. Esparza, hoc nostrum argumentum adversus Reflexistas esse insolubile, & evidenter demonstrativum; non ita verò contra Probabilistas, quos directos supra appellavimus, qui scilicet sic docent formare conscientiam ex opinione aliqua directa antecederet minùs probabili, ut illa debeat esse non tantum objectivè in intellectu ipsius operantis, verum etiam formaliter, ac subjectivè. Porro, qui judicio directo

determinatè judicat, quamvis ex fundamentis antecederet sibi levioribus, objectum esse honestum reipsa, hoc ipso judicat absolute, & simpliciter, actionem suam legi conformari, atque adeo spem bonam concipit assequendi reverà voluntatem Divinam, quamvis conjunctam cum timore aliquo discedendi reipsa ab illa. Igitur non contemnit Divinam voluntatem, sed illam potius sincerè amat, & satis diligenter inquit pro miseria, & caligine præsentis incolatus, quandoquidem non poneret talem actionem nisi absolute crederet, & consideret, se nihil reverà facturum contra voluntatem Divinam.

41. Verumtamen Esparza, & cæteri directi Probabilistæ, si qui reverà sunt (ego enim, qui scripto sententiam ejus doceat saltem expressè, vidi neminem præter ipsum) quiescere profectò deberent, dum pro suo principio Philosophico de indifferentia proxima intellectus ad opinandum æquè, aut minùs probabilia, cui unice innituntur, urgentiora argumenta non produderint, quibus de veritate principii oppositi à sæculis recepti, vel dubitare saltè possimus. Hoc, ut nos credimus, nunquam præstabunt, adeoque non jure repugnant, introducetes in hypothese nostra per nimis falsam suppositionem, & jam abundè à nobis reprobata, judicium absolutum, atque directum ipsius operantis, quo judicet, actionem suam reipsa non opponi Divinæ voluntati, sed conformari potius eidem.

42. Introducatur verò, si placeat. Quid inde habebunt, quod ad præsens spectat? Profectò nihil: nam judicium illud foret imprudens, & irrationale, ut sæpè jam notavimus, & ostendimus, quare non aliquam spem bonam, sed precipitem tantum vanam, ac temerariam gignere posset, de voluntate Dei assequenda.

43. Utiq; si momenta rationum,

T

num,

num, quibus ex libero voluntatis imperio intellectus inducitur ad iudicandum actu, objectum esse re ipsa honestum, pro priori ad ipsum iudicium non superant motiva partis opposita in intellectu ipsius operantis, sed vel æqualia sunt, vel leviora, non potest operans, nisi per insignem, & evidentem temeritatem, iudicare in actu secundo, objectum esse re ipsa honestum, & conforme divinæ voluntati. Quo enim fundamento? Planè nullo; nam fundamenta partis illius, inspectis etiam fundamentis contrariis, non magis connectuntur, sed forte minùs (quando nimirum leviora sunt) cum honestate objecti, quàm cum ipsius inhonestate. Quid verò potest esse magis imprudens, ac temerarium, quàm affirmare determinatè alteram partem contradictionis, absque motivo ullo, seu fundamento, quod illam ostendat præ altera?

44. An non foret insigniter imprudens Medicus, qui ex indiciis undique inspectis, non minùs apud se portendentibus mortem, quàm vitam, aut salutem ægroti, præfagiret determinatè, & affirmaret vitam futuram? Similiter Astronomus, qui ex indiciis similibus determinatè pluviam prædiceret, an non foret stultus, & temerarius? Non ne isti erubescerent, & exhiberentur, si internum suum iudicium cum fundamento ejus cogerentur palàm ostendere?

45. Fingamus alioqui Astrologum sic discurrentem: *ego quidem deprehendo indicia plura secundum se non levia, quæ pluviam portendant in crastinum: sed pariter deprehendo ex opposito indicia non leviora, aut etiam urgentiora, quæ portendant serenitatem. Ex his verò præfagio, & absolute affirmo pluviam futuram.* Ecquis hominem istum prudentem dicat, & non potius vanissimum, ac ridiculum? Hoc verò quid est aliud, quàm explicare exactè præfagium ejus, & iudicium determinatum,

quod totum hunc discursum virtualiter saltem involvit? Sanè ipse, si vellet sincerè mentem suam aperire, totum hoc fateri deberet. Foret igitur vanum, adeòque temerarium, & imprudens, iudicium huius hominis in hypothesi dicta.

At nihil prorsus ab hoc iudicio differt iudicium operantis in hypothesi nostra, nisi ex parte tantum materiæ, quæ ob gravitatem suam, & momentum eximium multò majorem imprudentiam argueret: ergo iudicium illud determinatum, quo se tuetur P. Esparza, etsi fingamus esse possibile, prudens tamen esse non potest, adeoque nec fundare spem aliquam bonam de voluntate Dei assequenda, sed præcipitem tantum, vanam, ac temerariam. Repete quæ tradidimus ad controversiam quintam art. ult. §. 2.

§. III.

Refellitur omnino ex argumento nostro directus Recentiorum Probabilismus.

46. **S**ed age, cum Esparza, & reliquis directis Probabilistis (si qui forte sunt præter ipsum) ut semel totam litem finiamus, perscrutemur intimius, ac subtilius speculemur hypothesim propositam, sub qua procedit argumentum nostrum.

Enim verò, qui videns æqualia, vel majora fundamenta ad iudicandum, opus, de quo deliberat, esse verè prohibitum, & contrarium re ipsa divinæ voluntati, ex libera sua electione nihilominus iudicaret oppositum, is profectò non potest non videre, & rogatus fateri cogeretur, opus illud ex se, & inspecta naturâ ipsius, esse prorsus indifferens (quantum potest ipse cognoscere) ad voluntatem Dei, approbantem, vel prohibentem; aut etiam esse sibi verosimilius, quòd re ipsa opponatur divinæ voluntati. Consequenter agnoscit, contingens esse, aut verosimilius,

lius, cum, qui tale opus exequi audeat, transgressurum de facto legem Dei, & acturum re ipsa contra voluntatem divinam. Hoc loquendo de objecto secundum se, & prout iudicium ipsum procedit, omnemque voluntatis affectum, evidens est ex hypothese ipsa.

47. Aliunde verò nemo non amens existimare potest, se per iudicium suum nullo subnixum speciali motivo præter illa, quæ præcesserunt, aut per affectum suæ voluntatis, posse immutare objecti naturam, & facere, ut re ipsa conforme sit divinæ voluntati antecedenti (reflexam isti Recentiores non fingunt) id, quod ex se conforme non erat, sed indifferens potius ad ipsam, aut verosimilius contrarium. Porro alioqui, cum iudicium oppositum, pro suo libitu potuisset habere, potuisset etiam facere oppositum, quare credere posset, voluntatem suam reverà esse plusquam Omnipotentem, quæ solo suo nutu, aut imperio variare posset rerum naturas, quod voluntas Omnipotens facere nequit.

48. Hinc verò quis non videat sequi evidenter, hominem istum, omnibus inspectis, non posse non absolute cognoscere, & rogatum, etiam fateri, se dum objectum illud amplectitur, indifferenter omnino se habere ad voluntatem, & legem Dei, aut esse etiam verosimilius, quod transgrediatur re ipsa legem. Utique negare non potest, objectum pro priori ad iudicium, verosimilius sibi, aut æquè verosimile apparuisse, quod sit re ipsa malum, & contrarium divinæ legi. Aliunde, verò evidens sibi est, iudicium proprium suum, & propriæ suæ voluntatis imperium, nullum omnino fundamentum novum præcedentibus superaddere, ut objectum credatur esse re ipsa legi conforme. Ergo post omnia demum considerata non potest non agnoscere, & fateri, verosimilius esse, aut æquè verosimile, se, dum amplectitur objectum illud, re ipsa

transgredi legem Dei. Ad quid ergo deservit iudicium actuale, quod fingitur?

49. Dices fortasse, actuale iudicium nullum novum motivum superaddere, ut objectum credatur esse re ipsa honestum, & divinæ legi conforme; præstare tamen, ut præcedentia clariùs, atque vividius cognoscantur, indeque, ut detegatur major connexio ipsorum cum honestate objecti. Transmittimus doctrinam satis absolute difficilem. Quam verò sit inutilis ad propositum Recentiorum, facili negotio ostendetur.

50. Sanè connexio major fundamentorum antecedentium, quæ detegitur per iudicium actuale, inerat ipsis pro priori ad iudicium, & hoc iudicans ipse censere debet; nisi velis, ut intellectus variare possit rerum essentias, & facere connexas intrinsecè, quæ non erant ex se connexæ, quod foret insigne delirium. At eadem est ratio de fundamentis utriusque partis: ergo idem de utriusque necessariò credere debet. Certè per iudicium oppositum, quod potuit homo ille liberè ferre, tantundem connexionis detexisset in fundamentis partis contrariæ, nimirum cum objecti turpitudine; non enim puto dicere audebunt, alterum iudicium præ altero habere illam specialem energiam ad detegendam connexionem novam: ergo censere debet, hæc fundamenta non minorem ex se connexionem habere cum opposita parte, quam habeant cum objecti honestate fundamenta, quibus movetur: ergo non potest existimare, altera fundamenta præ alteris habere in se maiorem connexionem cum suo extremo determinato: ergo post omnia considerata necessariò videre debet, esse absolute non minus verosimile, quod objectum sit in se turpe, quam quod honestum, re ipsa sit: ergo, dum illud liberè amplectitur, non potest operans non videre, esse omnino contingens, & æquè verosimile, quod transgrediatur re ipsa legem.

T 2

At,

At, qui sic operatur, non querit diligenter legem Dei, nec voluntatem ejus sincerè amat, sed illam parvipendit, expressèque contemnit, ut constat evidenter ex supra dictis, & Recentiores isti non negant, immò nobiscum facillè contra Reflexistas demonstrant. Ergo.

§ 1. Patet ergo, recursum ad illam Philosophicam sententiam de indifferentia proxima intellectus ad opinandum aequè, vel minùs probabilia (licet opinio illa Recentiorum, omnibus antiquioribus ignota, & moderno coeva Probabilismo gratis à nobis transmitteretur) esse prorsus inutilem, & importunum ad scopum præsentis controversiæ.

Espar. par.
2.2.146.

§ 2. Et verò grandi nobis admiratione dignum existit, quod, cum Esparza, vir inter Recentiores haud vulgariter doctus, & eruditus, ingenue confiteatur, immò probet efficacissimè, nullum patere Reflexistis effugium, ne exiguam quidem *rimam* (ut ipse loquitur) ad vim insuperabilem nostræ demonstrationis declinandam; ipse tamen ab illis in re tanta non aliter discedat, quam ex eo quod velit, ut ille, cui placuerit eligere partem minùs probabilem, & minùs tutam, quamvis post factam debitam diligentiam ad inveniendam voluntatem divinam, inveniatur non minora, aut etiam urgentiora fundamenta ad credendum, obiectum esse malum, & contrarium reverà eidem voluntati divinæ, pro solo suo libitu, & absque ulla peculiari ratione, determinatè judicet, obiectum esse bonum, & non contrarium divinæ voluntati, cum possit aequè facillè in eodem instanti, neque minùs prudenter, immò etiam faciliùs, ac prudentiùs, oppositum, si velit, judicare. Iste ne, precor, voluntatem divinam, & legem Dei sui in corde suo habere censeatur? Iste ne apud tribunal æterni Judicis verè, ac legitimè se tuebitur, secus verò, qui utitur opinione minùs probabili juxta principia Reflexista-

rum? Id verò nobis magna admiratione, & stupore dignum apparet.

ARTICULUS V.

Ergo Probabilistis nullum restat effugium absolute.

Conclusio hæc ex hætenus dictis adeò spontè descendit, legitimèque sequitur, ut non sit opus multis illam ostendere, sed per brevem duntaxat reflexionem, & velut compendiarium dictorum recapitulationem.

§. I.

In hac, & præcedenti controversia tradita doctrina synopsis.

§ 3. **P**orro, excluso directo Probabilismo, (de quo ex professo non ultra disputare, immò ne meminisse quidem oportet, cum, & à nobis affatim rejectus, & ipsis etiam Probabilistis caperit esse invivus): hæc, inquam via omninò præclusa, unicum Recentiorum effugium, & refugium sunt principia reflexa supra directam probabilitatem suam, ad quæ proinde semper appellant, ut opinio directè minùs probabilis, quæ ex se (ut fatentur, ac per se constat) non est conformis regulæ primæ, adeoque neque rectæ conscientiæ regula, recta demum reddatur, & ipsi primæ regulæ conformis.

§ 4. Principia autem reflexa omnium potissima, & ad quæ cætera revocantur, sunt tria illa supra memorata: nimirum, vulgarissimus ille discursus petitus ex lege prudentiæ, cui opinio omnis verè probabilis necessariò conformis est: possessio libertatis in dubiis probabilibus contra legem divinam: ac demum tertium aliud, quod ex duobus sequitur, aut in eisdem potius imbibitur, de lege Dei reflexa, & consequenti, per quam Deus per accidens (nem-